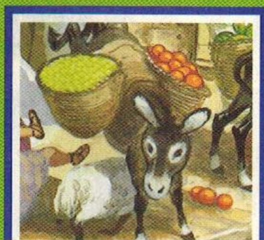
Wally zwiedza świat!
4(56)
TYGODNIK
CENA
3,50 zł

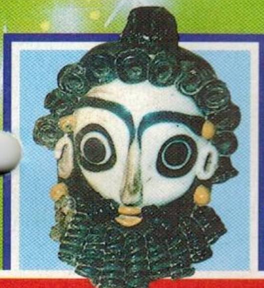
Wally poznaje historię świata!

Kupcy morscy





Łamigłówki



Piraci



Przygody

INDEKS 354910
ISBN 83-87911-34-8



NAKLEJKI, ZAGADKI I MAKABRYCZNE WIADOMOŚCI



WITAJCIE, PODRÓŻNICY W CZASIE!

MAM NADZIEJĘ, ŻE NIE ZAPADNIECIE NA CHOROBĘ MORSKĄ, PONIEWAŻ WYPŁYWAMY W MORZE ZE STAROŻYTNYMI KUPCAMI. PRZEŻYJEMY PRZYGODĘ Z PIRATAMI I SPRAWDZIMY, CZY WSZYSTKO JEST W PORZĄDKU NA POKŁADZIE GALERY. SPOTKAMY SIĘ TEŻ Z OKRUTNYMI ŻOŁNIERZAMI I BARDZO MĄDRYM KRÓLEM!



Rzeźba skrzydlatego byka z asyryjskiego pałacu królewskiego. Przyjrzyj się jej uważnie – byk ma pięć nóg!



STAROŻYTNY BLISKI WSCHÓD

1000 lat p.n.e.

NA BLISKIM WSCHODZIE ŻYŁO WIELE RÓŻNYCH PLEMION, KTÓRE CZĘSTO ZE SOBĄ WALCZYŁY! FENICJANIE STARALI SIĘ ŻYĆ ZE WSZYSTKIMI W ZGODZIE, DLATEGO MOGLI PROWADZIĆ SWÓJ HANDEL BEZ WIĘKSZYCH PRZESZKÓD.







Te fenickie rzeźby mają prawie 4000 lat! Są zrobione z brązu i dekorowane złotem. Wygląda na to, że w dawnych czasach mężczyźni także nosili spódniczki i spiczaste kapelusze!



BRRR MAKABRA

MIASTO TYR W FENICJI SŁYNĘŁO Z WYROBU PURPUROWEGO BARWNIKA. W CZASIE PRODUKCJI PURPURY NIE PACHNIAŁO NAJŁADNIEJ. NIKT NIE LUBIŁ ODWIEDZAĆ TYRU, PONIEWAŻ BARWNIK POWODOWAŁ, ŻE W CAŁYM MIEŚCIE ŚMIERDZIAŁO CZOSNKIEM!

KIEDY TO SIĘ ZDARZYŁO?

1350 lat p.n.e.	POCZĄTEK POTĘGI WOJOWNICZYCH PLEMION ASYRYJSKICH.
1230 lat p.n.e.	POWRÓT ŻYDÓW Z NIEWOLI EGIPSKIEJ DO KANAANU.
1200 lat p.n.e.	FENICJANIE STAJĄ SIĘ NAJWIĘKSZYMI KUPCAMI MORSKIMI, ŻEGLARZAMI I ODKRYWCAMI STAROŻYTNEGO ŚWIATA.
1000 lat p.n.e.	KRÓL DAWID ZACZYNA BUDOWĘ ŚWIĄTYNI W JEROZOLIMIE. SALOMON KOŃCZY JĄ OK. 950 R. P.N.E. IZRAELICI SPISUJĄ SWE DZIEJE. PRZECZYTASZ O NICH W BIBLII.
700 lat p.n.e.	ASYRYJCZYCY PODBIJAJĄ FENICJĘ I IZRAEL. POTEM BURZĄ BABILON I NAJEŻDŻAJĄ EGIPT.
590 lat p.n.e.	BABILOŃCZYCY ZAJMUJĄ JEROZOLIMĘ.

SŁOWNICZEK

ARCHEOLOG - NAUKOWIEC BADAJĄCY STAROŻYTNE RUINY.

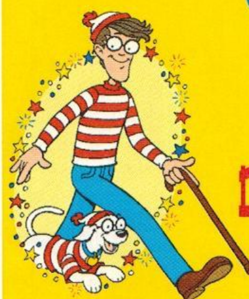
HANDEL - KUPNO I SPRZEDAŻ. W STAROŻYTNOŚCI WYMIENIANO SIĘ TOWARAMI, ZAMIAST PŁACIĆ PIENIĘDZMI.

KOLONIA - TWORZĄ JĄ LUDZIE, KTÓRZY OSIEDLILI SIĘ W INNYM KRAJU, ALE NADAL UTRZYMUJĄ KONTAKTY Z OJCZYZNĄ.

KUPCY - TO LUDZIE PODRÓŻUJĄCY DO RÓŻNYCH MIEJSC, BY KUPIĆ LUB SPRZEDAĆ TOWARY.

OBLĘŻENIE - GDY ZAMEK LUB MIASTO SĄ OTOCZONE I ATAKOWANE PRZEZ WROGÓW.

CZEŚĆ 4



W DROGĘ!

SZUKAJ I ZNAJDŹ

SZEŚĆ RZECZY UKRYTO W NUMERZE O ZNAKOMITYCH KUPCACH. SPRÓBUJ JE ODSZUKAĆ. CZY MOŻESZ TEŻ ODNALEŹĆ 23 WESOŁE DUDKI, FRUWAJĄCE PO NASZYCH STRONACH?

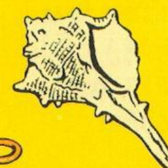
















DOBRE POMYSŁY

HANDEL MORSKI

LUDZIE PŁYWALI PO MORZU ŚRÓDZIEMNYM OD TYSIĘCY LAT, ALE NIE ROBILI TEGO DLA PRZYJEMNOŚCI, TYLKO W INTERESACH.

W Kornwalii i w Brytanii Fenicjanie kupowali cynę.

GALIA

HISZPANIA

ITALIA

oliwa z oliwek

srebro

zboże

cyna

Sardynia

Sardynia i Sycylia były fenickimi koloniami.

Ten statek wiezie oliwę i zboże do Kartaginy.

Niektórzy odważni kupcy pływali wzdłuż wybrzeża Afryki.

Sycylia

Wokół Morza Śródziemnego powstało wiele fenickich kolonii.

wino

Kartagina

kość słoniowa

AFRYKA PÓŁNOCNA

żelazo

sól

Fenicjanie kupowali towary od nomadów.

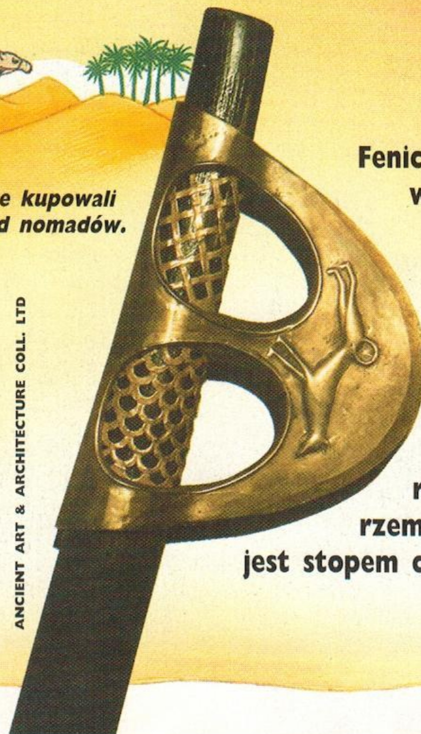
Najlepsi kupcy

Fenicjanie byli najlepszymi kupcami na świecie 3000 lat temu. Wymieniali towary z ludźmi mieszkającymi nad Morzem Śródziemnym, np. Egipcjanami i Grekami. Czasami Fenicjanie wypływali poza świat śródziemnomorski. Żeglowali na mocnych, małych statkach do zachodniej Afryki. Tam łapali szympansy – myśleli, że to bardzo owłosieni ludzie!



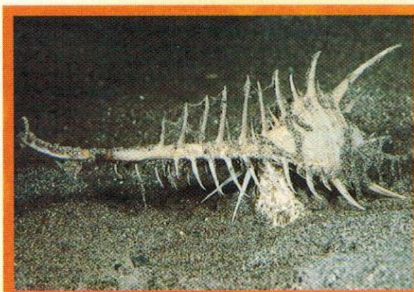
Feniccy rzemieślnicy wyrabiali piękne niebieskie wazy, paciorki i takie główki - puste w środku!

C M DIXON



ANCIENT ART & ARCHITECTURE COLL. LTD

Fenicjanie wytwarzali wspaniałe metalowe przedmioty. Ta siekierka z brązu powstała w zręcznych rękach zdolnego rzemieślnika. Brąz jest stopem cyny i miedzi.



RUDIE KUITER - OSF

Dużym osiągnięciem Fenicjan było odkrycie purpury - barwnika wytwarzanego ze ślimaka rozkolca. Potrzeba było tysięcy ślimaków, żeby zafarbować jedną spódnicę, dlatego purpura była bardzo droga. Rzymscy cesarze uwielbiali purpurowy kolor!



MNÓSTWO BUTELEK

KATASTROFA! STATEK ZGUBIŁ CAŁY ŁADUNEK BUTELEK. CZY MOŻESZ POLICZYĆ, ILE ZNALAZŁO SIĘ ICH NA DNIE?



Przepłynięcie Morza Śródziemnego ze wschodu na zachód zajmowało dwa miesiące. Kupcy żeglowali głównie w ciągu dnia, ale najmężniejsi pływali nocą. Migocące gwiazdy wskazywały im drogę!

- CO PRZYWOZILI Z KRETY SWOIM DZIECIOM FENICCY KUPCY?

- KREDKI

GRECJA

Asyryjczycy uwielbiali fenickie rzeźby i broń.



miedź

Salomon używał cedrów z Fenicji przy budowie Świątyni.



Rodos

Kreta

Cypr

Byblos

Sydon

Tyr

FENICJA

MORZE ŚRÓDZIEMNE

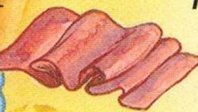


Wyroby szklane i purpura były produkowane w Tyrze i Sydonie.



SZLAKI HANDLOWE

Wielkie galery wojenne chroniły kupieckie statki.





Ptaki, takie jak strusie i pawie, osiągały dobre ceny.

Ten statek wraca do portu z ładunkiem kości słoniowej i soli.

Statki Fenicjan zabierały papirus z Egiptu.





Król Salomon wysłał fenickich kupców do Arabii po kość słoniową, przyprawy i jedwab.



EGIPT

złoto

MORZE CZERWONE



Ta głowa została wyrzeźbiona z kła słonia! Fenicjanie kupowali kość słoniową, zwierzęce skóry i drewno od kupców afrykańskich.

WERNER FORMAN ARCHIVE



Fenicjanie wymieniali szklane paciorki na egipski len.



NA GALERZE

W HANDLU I ŻEGLOWANIU FENICJANIE BYLI EKSPERTAMI.

Galery

Fenicjanie budowali dwa rodzaje statków: małe, ciężkie statki żaglowe na krótkie wyprawy handlowe i wielkie galery do walki i długich rejsów. Te ostatnie były napędzane wiosłami i żaglami. Miały ok. 25 m długości i załogę złożoną z silnych żeglarzy.



Statki były tak ważne dla Fenicjan, że nawet przedstawiali je na swoich monetach.

Statki wojenne i handlowe Fenicjanie robili z drewna cedrowego, które było mocne i wytrzymałe.

Wiosłowanie na galerze wymagało siły. Żeglarz musiał też mieć zdrowy żołądek i mocno trzymać się na nogach!

Żagla używano, gdy wiał silny wiatr.

Jeden człowiek nadzorował wioślarzy. Pilnował, by nie przestali wiosłować. Był tam też bębniarz lub flecista, który pomagał im utrzymać rytm!

Ludzie wierzyli, że oczy namalowane na statku chronią żeglarzy przed nieszczęściem.

Galera miała pod wodą spiczasty dziób, przydatny do taranowania innych okrętów podczas bitwy.

BRRR MAKABRA

GDY REJS SIĘ DŁUŻYŁ, FENICJANIE ZOSTAWALI PIRATAMI. NAPADALI NA INNE OKRĘTY, GRABILI ICH ŁADUNEK I PORYWALI ZAŁOGĘ, BY SPRZEDAĆ JEJ CZŁONKÓW NA TARGU NIEWOLNIKÓW!

- PANIE KAPITANIE, PO ŚCIANIE MASZERUJĄ PLUSKWY.
- A CO, CHCIAŁBYŚ, ŻEBY MASZEROWAŁY NIEDŹWIEDZIE?

Żeglarz na bocianim gnieździe wypatrywał wrogich statków.

Tył statku - rufa - był zakrzywiony.

W czasie bitwy żołnierze mocowali swoje tarcze na burtach statku.

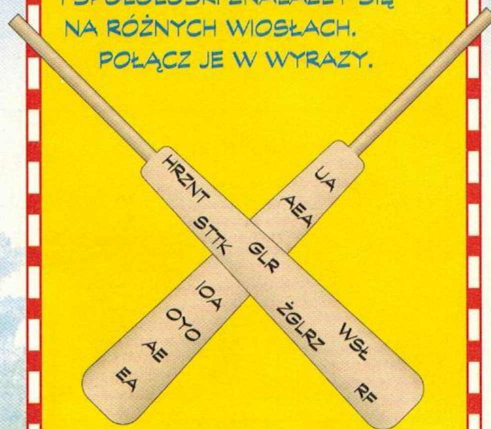
Te wielkie wiosła służyły do sterowania galerą.

W każdej burcie znajdowały się dwa rzędy wioseł.



DZIWNE WIOSŁA

W CZASIE SZYBKIEGO WIOSŁOWANIA SZEŚĆ SŁÓW ROZPADŁO SIĘ NA KAWAŁKI. SAMOGŁOSKI I SPÓŁGŁOSKI ZNALAZŁY SIĘ NA RÓŻNYCH WIOSŁACH. POŁĄCZ JE W WYRAZY.

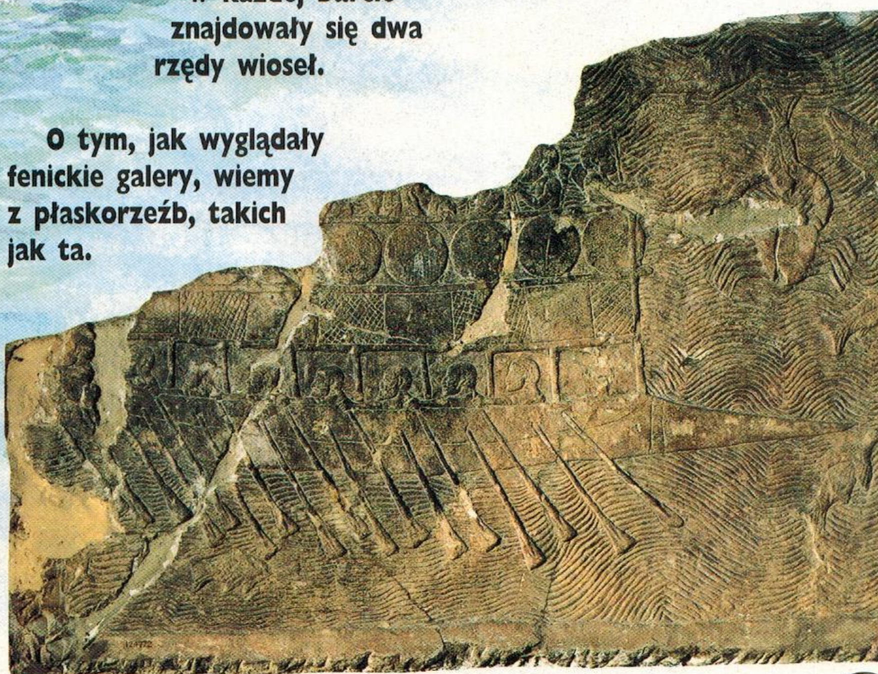


Na dno!

Kiedy na horyzoncie ukazywał się wrogi statek, załoga zaczynała wiosłować z największą siłą, by szybko dotrzeć do niego. Żeby wygrać bitwę, należało staranować obcy statek i zrobić w nim dziurę. Potem żeglarze wycofywali się i czekali, aż uszkodzony statek pójdzie na dno!



O tym, jak wyglądały fenickie galery, wiemy z płaskorzeźb, takich jak ta.



BRITISH MUSEUM - BRIDGEMAN ART LIBRARY

NAJWIĘKSZY SIŁACZ ŚWIATA

SAMSON MIAŁ TAKĄ SIŁĘ, ŻE NAWET LWA ZABIJAŁ GOŁYMI RĘKAMI. JEGO UKOCHANA DALILA ZDRADZIŁA WROGOM ŹRÓDŁO SIŁY MOCARZA. KIEDY SIĘ O TYM CZYTA, AŻ WŁOSY STAJĄ DĘBA!

Samson był członkiem wędrownego plemienia Izraelitów. Około 3000 lat temu Izraelici osiedlili się nad Morzem Śródziemnym. Na tym obszarze mieszkało wiele innych plemion. Jednym z najsilniejszych byli Filistyni.

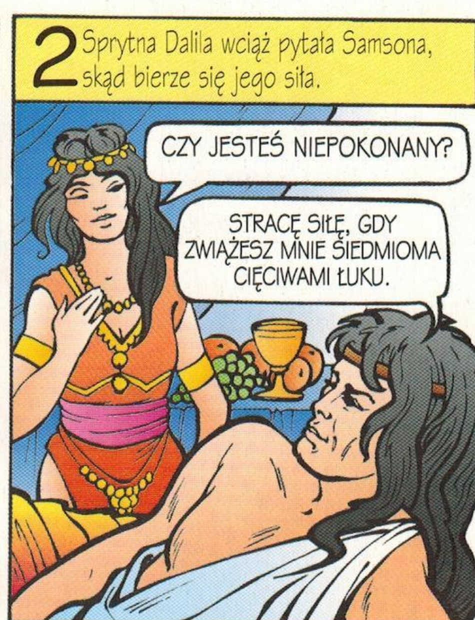
Opowieść o Samsonie znajdziecie w Starym Testamencie, w Biblii. Samson był wprost niewiarygodnie silny, miał jednak jedną słabą stronę: gdyby obcięto mu włosy, stałby się bezbronny niczym małe kocię. Mocarz przyczynił nie lada kłopotów Filistynom: palił ich zbiory i zabijał ich żołnierzy. Filistyni wysłali więc piękną Dalilę, by odkryła sekret siły Samsona.

Wojna między narodami ciągnęła się przez długie lata. W końcu zwyciężyli Izraelici. Ich królestwo stało się bogate i potężne. Rządzili nim królowie, tacy jak Dawid, który zdobył Jerozolimę, i Salomon, uważany za najmądrzejszego człowieka (więcej dowiecie się o nim na stronie ósmej).

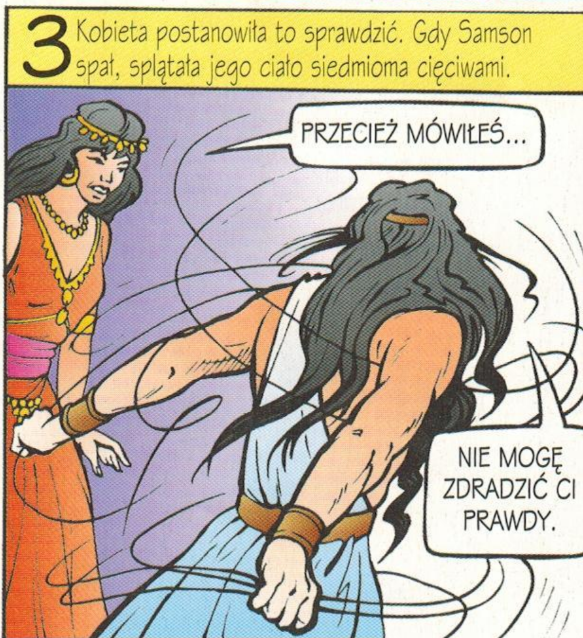
1 Przywódcy Filistynów wezwali do siebie piękną kobietę imieniem Dalila.



2 Sprytna Dalila wciąż pytała Samsona, skąd bierze się jego siła.



3 Kobieta postanowiła to sprawdzić. Gdy Samson spał, splątała jego ciało siedmioma cięciwami.



4 Dalila jednak nie dawała Samsonowi spokoju i nieustannie go wypytywała.



5 Przebiegła kobieta uśpiła Samsona. Filistyni tylko na to czekali, natychmiast ścięli mu włosy.



6 Gdy Samson obudził się, cała jego siła zniknęła. Nie mógł nawet obronić się, kiedy oprawcy zakuli go w kajdany.



7 Przez wiele dni Samson leżał w więziennej celi. Filistyni cieszyli się, że udało im się przechytrzyć potężnego siłacza.



8 Filistyni zaprowadzili Samsona do domu, by wszyscy zgromadzeni zobaczyli, jaki jest słaby.



9 Nikt nie zauważył, że włosy Samsona nieco odrosły, a on pomodlił się, by Bóg wrócił mu siłę.





SŁYNNI LUDZIE

Bogaty i mądry

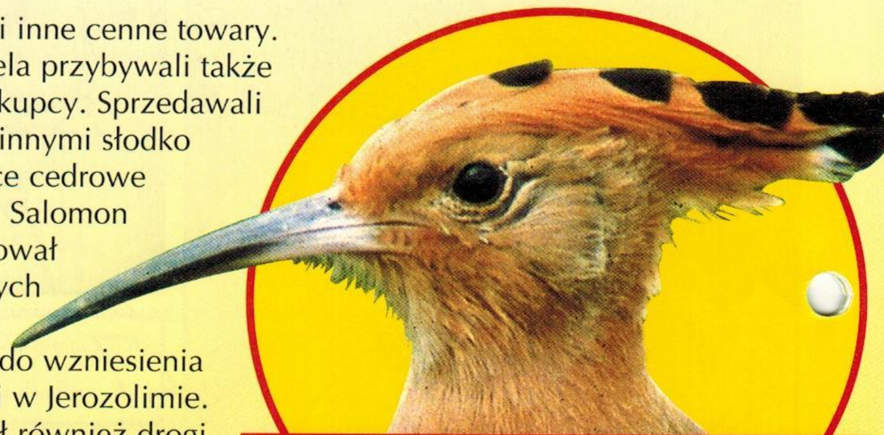
KRÓL SALOMON DOKONAŁ NAJLEPSZEGO WYBORU. POPROSIŁ BOGA O MĄDROŚĆ I DZIĘKI TEMU NIE BRAKOWAŁO MU W ŻYCIU NICZEGO. BYŁ SŁAWNY I BOGATY.

Mędrzec

Salomon był królem Izraela. Objął władzę, gdy miał 20 lat i rządził przez lat 40. Już za młodu słynął ze swojej mądrości. Zewsząd przybywali poddani, by wysłuchać rad króla. Leniwym Salomon radził, by przypatrzyli się mrówkom i pracowali tak ciężko jak one. Mówił też, że niegrzecznym dzieciom należy złoić skórę...

Dobre czasy

Król miał głowę do interesów. Kazał zbudować wiele statków i wysłał je za granicę. Kupcy przywozili do jego kraju przyprawy, złoto, jedwab i inne cenne towary. Do Izraela przybywali także feniccy kupcy. Sprzedawali między innymi słodko pachnące cedrowe drewno. Salomon potrzebował ogromnych ilości drewna do wzniesienia Świątyni w Jerozolimie. Budował również drogi, obronne forty i pałace. Większość prac wykonywali niewolnicy.



Jedna z legend podaje, że Salomon hodował ptaki. Podobno miał dudka, który pokonywał ogromne odległości i opowiadał królowi o tym, co zobaczył.

- MÓJ OJCIEC MÓWI, ŻE JEST KRÓLEM

- NAPRAWDĘ?!

- JAK GO PYTAM O KIESZONKOWE, TO TWIERDZI, ŻE Z PUSTEGO I SALOMON NIE NALEJE.

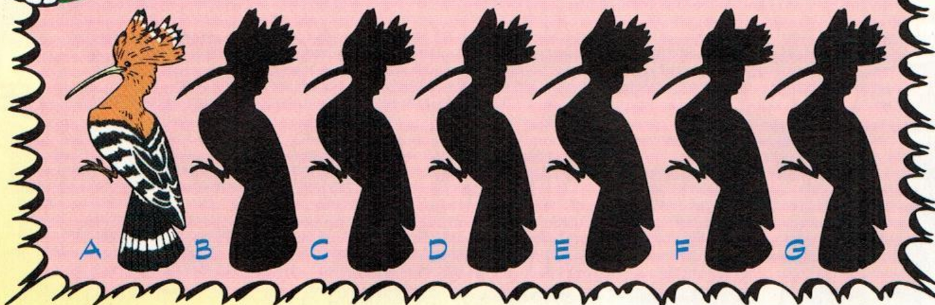
Mieszkańcy Jerozolimy zatrzymywali się, by popatrzeć na królową Saby. Przyjechała sprawdzić, czy opowieści o mądrości Salomona są prawdziwe.

K SENANI – OXFORD SCIENTIFIC FILMS



SOKOLE OKO

CZY JUŻ WIDZISZ, KTÓRE DWA DUDKI SĄ DOKŁADNIE TAKIE SAME? PATRZ UWAŻNIE.



ZŁOTA ŚWIĄTYNIA

ŚWIĄTYNIA SALOMONA BYŁA NAPRAWDĘ NA WAGĘ ZŁOTA. WSZYSTKIE POMIESZCZENIA WYŁOŻONO PŁYTKAMI ZŁOTA, POKRYTO NIMI NAWET PODŁOGĘ Z CEDRU.



Królewska wizyta

Wieści o mądrym i bogatym królu rozchodziły się daleko. Władcę Izraela postanowiła odwiedzić królowa Saby. Przybyła z wieloma niewolnikami, którzy dźwigali ciężkie skrzynie z przyprawami, jedwabiem, złotem – prezentami dla Salomona. Została ugoszczona po królewsku, a w czasie uczty władca odpowiadał na nurtujące ją pytania. Zrozumiała, że Salomon jest najmądrzejszym i najbogatszym władcą świata.

MĄDRY KRÓL

Pewnego dnia przed królem stawiły się dwie kobiety. Kłóciły się o dziecko. Każda z nich twierdziła, że to ona jest matką. Salomon musiał rozstrzygnąć, która z nich mówi prawdę. Rozmyślał przez chwilę, a potem kazał przeciąć dziecko na pół, tak by każda z kobiet mogła dostać swoją część. Jedna z kobiet zgodziła się, lecz druga wybuchnęła płaczem. Powiedziała, że woli stracić dziecko, niż patrzeć, jak umiera. Salomon wskazał ją jako prawdziwą matkę. To było bardzo mądre.





961 - 922 p.n.e.

FENICKA ZABAWA



HEJ, PRZYJACIELE! TO NA PEWNO JEST WYŁADUNEK TOWARÓW W PORCIE! MUSICIE WYTĘŻYĆ WZROK, ABY ZNALEŹĆ MNIE I NASTĘPUJĄCE RZECZY:

- WŚCIEKŁEGO OSŁA, KTÓRY MA ZBYT WIELE NA GRZBIECIE I DWA „ZAPAKOWANE" PSY. ILE INNYCH GATUNKÓW ZWIERZĄT ZNAJDUJE SIĘ NA OBRAZKU?
- KOGOŚ, KTO ZROBIŁ DZIURĘ W MARKIZIE.

• DWIE PASTERSKIE LASKI.

• RYBNĄ ZUPĘ (NIE JESTEM JEDYNY, KOMU TA ZUPA SIĘ NIE PODOBA!).

CZY MOŻECIE ODSZUKAĆ SZORTY W GROCHY I PASKOWANE GETRY?

PONADTO PRZYJRZYJCIE SIĘ UWAŻNIE OBRAZKOWI I ZGADNIJCIE, SKĄD JEST TEN FRAGMENT.



- CZY WIESZ, PO CO FENICJANIE WYNALEŹLI PIENIĄDZE?

- ŻEBY KOBIETY MIAŁY ZA CO ROBIĆ ZAKUPY...



Z NOTATNIKA WENDY

ŻYCIE CODZ

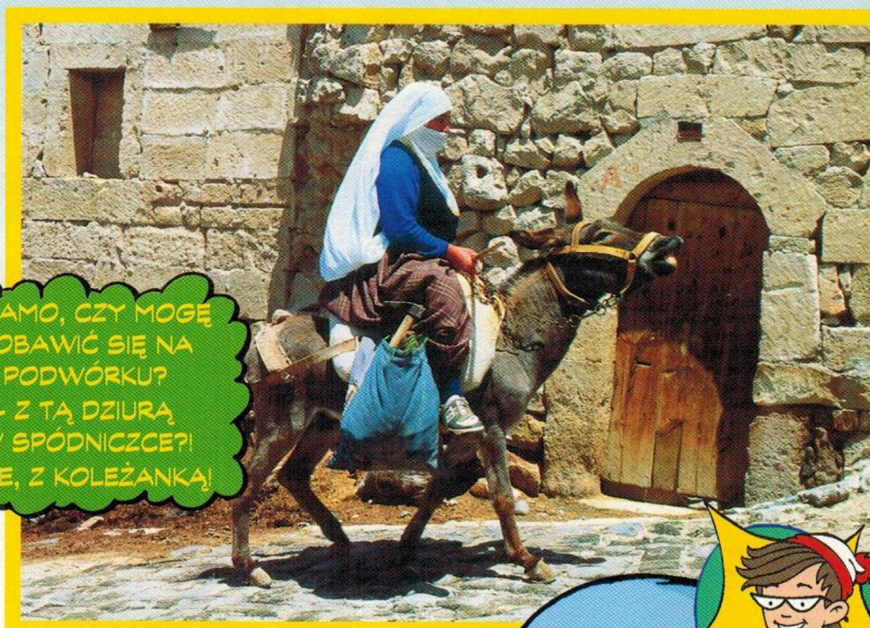
CÓŻ, MOI DRODZY! W STAROŻYTNOŚCI NIE BYŁO KRANÓW, DLATEGO W KAŻDEJ WIOSCE POTRZEBNA BYŁA STUDNIA!

Ciężka praca



W starożytności na Bliskim Wschodzie bogaci byli tylko nieliczni, królowie i kupcy. Większość ludności stanowili bardzo biedni chłopi, którzy musieli ciężko pracować cały dzień. Nie było wtedy elektryczności, dlatego ludzie wstawali, gdy robiło się jasno i szli spać tuż po zmierzchu.

Codziennie kobiety czerpały wodę ze studni. Przy studni można było posłuchać najnowszych plotek ze wsi!



Na Bliskim Wschodzie osły nadal przewożą ludzi i towary, tak jak to robiły tysiące lat temu.

NIGEL HILLIER – TONY STONE IMAGES

Zwierzęta domowe

Mężczyźni, kobiety i dzieci pracowali w polu. W pocie czoła uprawiali rośliny, żeby mieć wystarczająco dużo jedzenia i nie cierpieć głodu. Rodziny dzieliły dom ze zwierzętami. Czasami, by ogrzać jagnięta, wkładano je dzieciom do łóżka.

Życie na wsi

Większość ludzi żyła w wioskach, w domach zbudowanych z suszonych cegieł. Wodę do gotowania i mycia czerpali z wiejskiej studni i nosili ją do domu w glinianych dzbanach.

TERAZ I WTEDY

NIEGDYŚ NIE BYŁO LODÓWEK, DLATEGO WARZYWA I OWOCE ZBIERANO I SUSZONO NA SŁOŃCU, A POTEM PRZECHOWYWANO JE W NACZYNIACH. RYBY I MIĘSO SOLONO I SUSZONO, ŻEBY SIĘ NIE ZEPSUŁY.

Bez szkoły!

W tamtych czasach nie było ani szkół, ani książek – dzieci uczyły się, patrząc, co robią dorośli. Rodzice opowiadali swoim pociechom historie, które usłyszeli od rodziców. Niewiele dzieci miało wtedy zabawki.

IENNE

Ludzie, którzy mieszkali nad morzem, łowili ryby do jedzenia. Mieszkańcy lądu nigdy nie mieli świeżych ryb, gdyż psuły się w czasie transportu.

Los kobiet

Kobiety pracowały naprawdę ciężko! Chodziły po wodę, szyły i prały ubrania, gotowały i pomagały przy żniwach. Nie było wtedy cukru, zamiast niego kobiety zbierały miód dzikich pszczół. Codziennie mełły zboże na mąkę i piekły chleb. W palenisku paliły węglem drzewnym i suchymi odchodami zwierząt. Po śmierci męża brat zmarłego miał obowiązek opiekowania się bratową i jej dziećmi – przeważnie żenił się z nią!

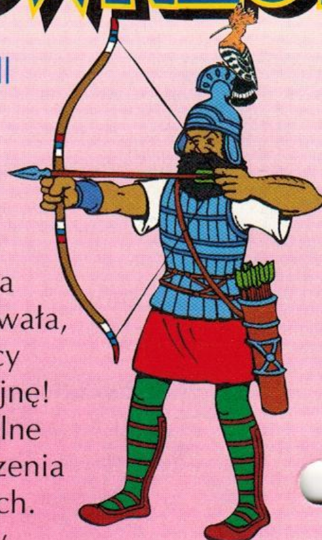


W TEJ WIOSCE NA BLISKIM WSCHODZIE JEST BARDZO TŁOCZNO, DRODZY PODRÓŻNICY! CZY UDA SIĘ WIĘC WAM ODSZUKAĆ OSIEM KWIATKÓW W TYM TŁUMIE? ODSZUKAJCIE TEŻ DUDKA. KIEDY PRZYSZEDŁEM ZOBACZYĆ, CO SIĘ TU DZIEJE, WYCZUŁEM OBECNOŚĆ BIAŁOBRODEGO, SZCZEKA I LEWUSA. ZNAJDŹCIE ICH!



SRODZY WOJOWNICY

WYRUSZAMY NA SPOTKANIE Z OKRUTNYMI WOJOWNIKAMI, MILI WĘDROWCY!

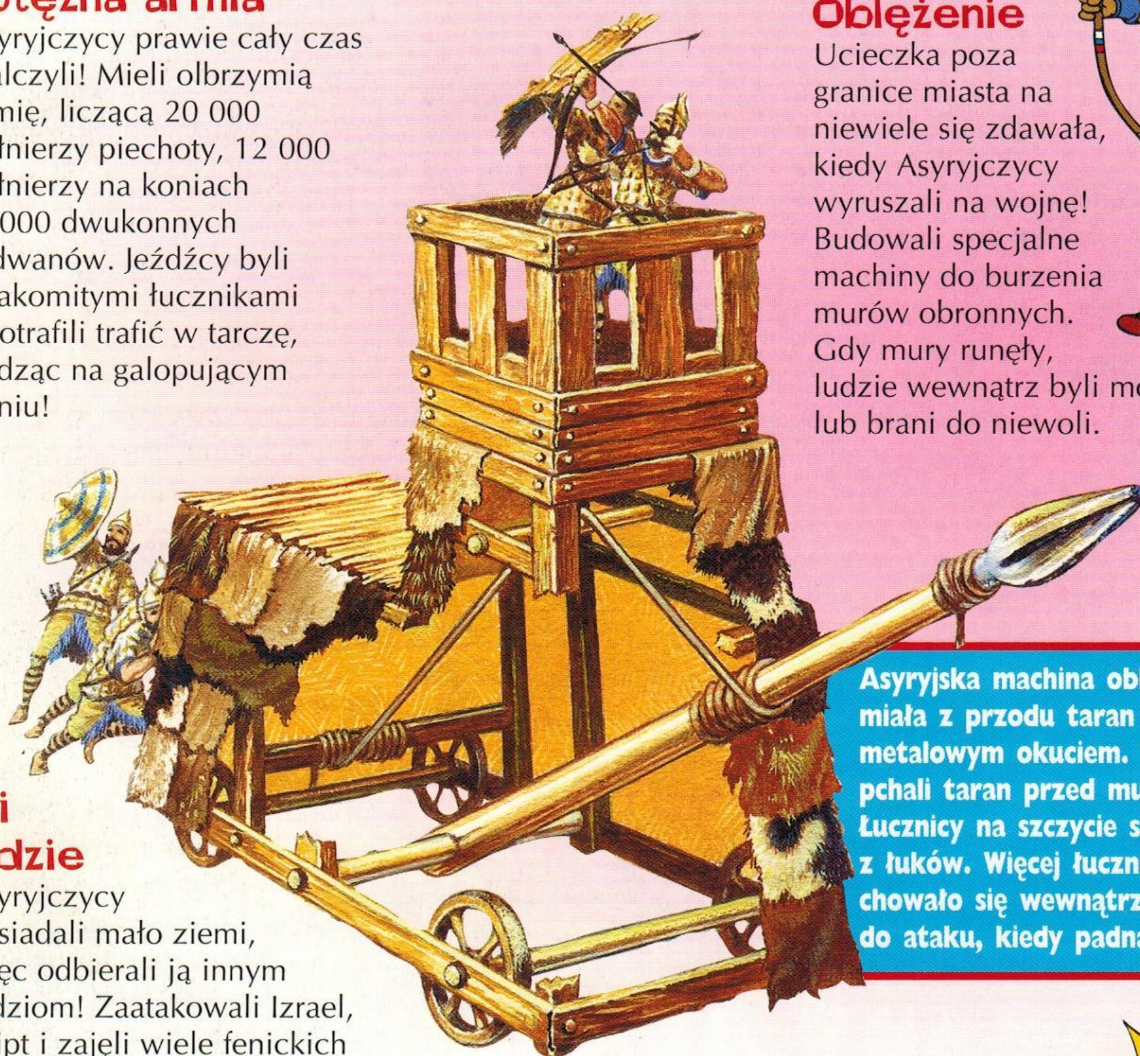


Potężna armia

Asyryjczycy prawie cały czas walczyli! Mieli olbrzymią armię, liczącą 20 000 żołnierzy piechoty, 12 000 żołnierzy na koniach i 1000 dwukonnych rydwanów. Jeźdźcy byli znakomitymi łucznikami i potrafili trafić w tarczę, pędząc na galopującym koniu!

Oblężenie

Ucieczka poza granice miasta na niewiele się zdawała, kiedy Asyryjczycy wyruszali na wojnę! Budowali specjalne machiny do burzenia murów obronnych. Gdy mury runęły, ludzie wewnątrz byli mordowani lub brani do niewoli.



Asyryjska machina oblężnicza miała z przodu taran zakończony metalowym okuciem. Żołnierze pchali taran przed mury. Łucznicy na szczycie strzelali z łuków. Więcej łuczników chowało się wewnątrz, gotowych do ataku, kiedy padną mury.

Źli ludzie

Asyryjczycy posiadali mało ziemi, więc odbierali ją innym ludziom! Zaatakowali Izrael, Egipt i zajęli wiele fenickich miast. Zmusili wszystkie okoliczne ludy, by płaciły im trybut, czyli daninę!







TAJEMNICZA TARCZA

NA TARCZY UKRYTO SIEDEM SŁÓW ZWIĄZANYCH Z WOJOWNICZYMI ASYRYJCZYKAMI! SPRÓBUJ JE ZNALEŹĆ.



Co wywąchał Szczek

- Władca Asyryjczyków był nazywany „królem wszechrzeczy"!
- Jeden z asyryjskich królów miał własne zoo z dzikimi bykami, lwami, strusiami i małpami.
- Mężczyźni sprzedawali w niewolę żony i dzieci, by spłacić długi.
- Powożący rydwanami mocowali do ich kół ostre noże, żeby obcinać wrogom nogi.
- Asyryjscy mężczyźni nosili kręcone brody.
- Chłopcy ćwiczyli się w strzelaniu, gdy tylko potrafili unieść łuk.



SIMON BRUTY - ALLSPORT

- JAK NAZYWA SIĘ ZWYCIĘZCA BARANICH ZAWODÓW?

- BARAN-TARAN!

Współcześni łucznicy sportowi prawdopodobnie przegraliby w zawodach ze starożytnymi Asyryjczykami!

Kiedy Asyryjczycy zdobywali miasto, nic nie mogło ich powstrzymać! Używali taranów i drabin, ukrywając się za wielkimi tarczami.





WALLY I PIRACI

Wally i Wenda odkryli, że wiosłowanie na galerze to ciężka praca. Na szczęście Szczek ratuje ich z niewoli.

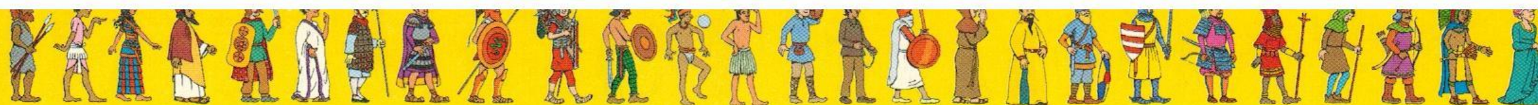
Wally, Wenda i Szczek zwiedzali port w Byblos, w starożytnej Fenicji. Cofnęli się w czasie, by rozwiązać pewną zagadkę.
– Tę monetę archeolodzy znaleźli na wykopaliskach prowadzonych na terenie Libanu – mówił na głos Wally, oglądając zdjęcie monety z brązu. Z jednej strony miała głęboką rysę. – Chciałbym poznać jej ostatniego właściciela i dowiedzieć się, skąd wziął się ten dziwny znak.
Wenda przypatrywała się Fenicjanom ładującym swoje statki.
– Niesamowite – westchnęła, kupiwszy poduszeczkę na szpilki od jednego z kupców. – Oni mają tyle różnych rzeczy do sprzedania.
Właśnie wtedy na Wally'ego wpadł kupiec przepychający się przez tłum na nabrzeżu. Upuścił sakiewkę z pieniędzmi i monety potoczyły się po ziemi.
– Jesteś uprzejmy, drogi przyjacielu – powiedział, gdy Wally pomógł mu wyzbierać monety. – Mam na imię Hiram.
Wręczył Wally'emu jedną z monet. Wyglądała podobnie do tej ze zdjęcia.
– Pozwól, że podziękuję ci, jak na to zasługujesz – ciągnął Hiram. – Popłyń ze mną do następnego portu. Spodoba ci się ta wyprawa.





Gdy weszli na pokład statku, nie zauważyli, że za nimi wślizgnął się Lewus. Zamierzał zepsuć wycieczkę trójki przyjaciół.
– To takie cudowne! – krzyczał Wally, kiedy statek Hirama mknął po spokojnych wodach Morza Śródziemnego. – Zawsze marzyłem o tym, by popłynąć na starożytnym okręcie.
Hiram był dość zaskoczony.
– Mój statek wcale nie jest starożytny. Ma zaledwie trzy miesiące...
Zanim dokończył zdanie, z bocianiego gniazda rozległ się okrzyk:
– Piraci za sterburtą!
Wally zobaczył olbrzymi statek, sunący po falach wprost na nich.
– Ograbią nas i wezmą do niewoli – jęknął Hiram. – Musimy zawracać.
Kupiec nie miał licznej załogi. Wiedział, że nie odeprze ataku piratów.
– Jest ich o wiele więcej – jęknął powtórnie, gdy piracki statek sczepił się z jego okrętem. – Nie uda nam się uciec.
– Jeszcze nas nie pokonali! – zawołał Wally odważnie. – Mam pewien pomysł.
Razem z Wendą przewrócili kilka beczek i potoczyli je po pokładzie.
– Rany Julek! – krzyczeli piraci, gdy toczące się beczki podcinały im nogi. Niektórzy wpadali prosto do wody. Nagle jeden zamierzył się na Wally'ego mieczem.
– Nie chcę stracić swoich włosów – mruknął Wally, wyciągając monetę, którą otrzymał od Hirama, i rzucił ją prosto pod nogi pirata. – Jednak gotów ci jestem zapłacić – dodał głośniej.
– Mamusiu! – zdążył pisnąć wielki pirat, zanim poślizgnął się i uderzył plecami prosto w maszt. Miecz wypadł mu z rąk i upadł prosto na monetę, rzeźbiąc w niej głębokie nacięcie.
– Teraz już wiemy, skąd wzięła się ta rysa – zachichotał Wally. – I kto był ostatnim właścicielem monety. To byłem ja!
– Wygrywamy! – zawołał Hiram, który toczył beczki razem z Wendą.
– Wcale nie! – zaprzeczył ktoś nagle nad ich głowami.
Wally podniósł wzrok w górę, akurat w samą porę, by dostrzec Lewusa, który siedział na czubku masztu. Ten drań zarzucił na przyjaciół ciężką sieć na ryby.
– Kapitan piratów będzie zadowolony – roześmiał się Lewus. – Na pewno wynagrodzi mnie za to sowicie.







Na nieszczęście dla Lewusa kapitan piratów miał inny plan.
– Ty też będziesz moim jeńcem – warknął, gdy jego ludzie ściągali z masztu przerażonego Lewusa. – Jesteś trochę za chudy, ale przydasz się do mycia pokładu.
Wally'ego i Wendę zakuto w kajdany i kazano im wiosłować: do przodu i do tyłu, bez przerwy, aż obolałe ramiona zaczęły im omdlewać z wysiłku.
– Musimy jakoś pozbyć się tych łańcuchów – sapnął Wally. – Przysięgam, że gdy wrócimy do domu, nie wsiądę nawet do kajaka.
– Jeszcze nie przegraliśmy – szepnęła Wenda, dodając chłopcu otuchy.
Szczek, który ukrył się w czasie bitwy, teraz przyczołgał się do Wally'ego. Trzymał w pysku poduszeczkę na szpilki upuszczoną przez Wendę.
– Świetna robota, Szczeku – ocenił Wally. Wyjął jedną szpilkę i wsunął ją w zamek kajdan. Pokręcił nią w lewo i w prawo... aż zamek z trzaskiem puścił.
Szczek był z siebie dumny. To on pomógł Wally'emu i Wendzie odzyskać wolność. Trójka przyjaciół wspięła się ostrożnie po skrzypiących schodach na pokład.
Lewus pracował w pocie czoła, zmywając deski statku szczotką.
– Hej, Lewusie – szepnął Wally z górnego schodka. – Musimy współpracować, jeśli chcemy się stąd wydostać.
Lewus zatrzymał się i pokiwał głową.
– Tym razem się zgadzam – jęknął.
– To żadna frajda być więźniem piratów.
Korsarze siedzieli razem na końcu pokładu. Wally wyskoczył z ukrycia i wykrzywił się do nich, krzycząc:
– Na pewno mnie nie złapiecie!
Gdy zaczął uciekać, cała załoga ruszyła za nim w pościg. Piraci nagle stracili równowagę i upadli na pokład, bo Lewus wywrócił wiadro z mydlinami.
– Dobra robota, Lewusie – zachichotała Wenda. Patrzyła, jak piraci wywracają się na pokładzie, kopiąc nogami powietrze. – Nareszcie naprawdę powinęła im się noga.



Kiedy już wszyscy piraci leżeli pokotem, Lewus uznał, że nadszedł czas, by pozbyć się również Wally'ego. Zakradł się do niego od tyłu i miał właśnie zepchnąć chłopca do morza...
– Uważaj, Wally! – krzyknęła Wenda, popychając prędko beczułkę ze słynną fenicką farbą do tkanin.
Osobliwie pachnąca purpurowa ciecz rozlała się po pokładzie, podcinając Lewusowi nogi.
– O rany! – jęknął pasiasty drań i bez wahania wskoczył prosto do morza, by zmyć z siebie obrzydliwy płyn.
Wally, Wenda i Hiram zakuli piratów w kajdany i zamknęli w kajucie pod pokładem. Gdy weszli na górę, zobaczyli maleńką pasiastą figurkę, machającą ramionami, na tle zachodzącego słońca.
– Przepraszam za zniszczony barwnik, Hiramie – powiedział Wally, patrząc na czerwono-fioletowo-różowy pokład.
– Zaraz to zmyjemy.
Hiram roześmiał się.
– Nie przepraszaj, przyjacielu. Uratowałeś mój statek. A pokład wygląda całkiem ładnie. Kto wie, może zaczniemy nową modę?







KONIEC

ZA TYDZIEŃ WALLY POMOŻE CELTOM!



ŁAMIGŁÓWKI Z PRZESZŁOŚCI

MUSISZ BYĆ PRZEBIEGŁY JAK FENICKI KUPIEC I MĄDRY JAK SALOMON, ŻEBY ROZWIĄZAĆ TE ZAGADKI!

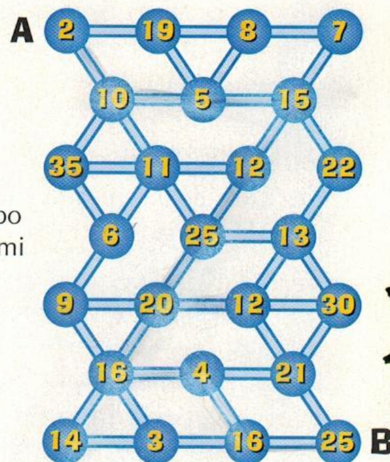
Wytęż wzrok

Znajdź osiem różnic pomiędzy tymi dwoma kupcami. Mam nadzieję, że żaden nie upuści wazy!



Kupiecka tajemnica

Oto mapa tajnego szlaku handlowego z A do B, wiodącego przez wodny labirynt. Czy potrafisz ją odczytać? Możesz iść tylko po polach z liczbami podzielnymi przez 2 i 5!





Co za wiadro!

Wenda poszła do studni po wodę. Razem z nią przyniosła w wiadrze także pięć słów – co to za słowa?

FENICKI FINANSISTA FUNDOWAŁ FAWORYTOM FIKUŚNE FATAŁASZKI

Ułóż słowa z wyrazu:

FENICJANIE

- DLACZEGO SAMSON NIE ZAMYKAŁ ZA SOBĄ DRZWI?

- BO NIE CHCIAŁ PRZYCIĄĆ SWOICH DŁUGICH WŁOSÓW!

Cenny ładunek

Och! Słowa w ładowni tego statku uległy całkowitemu rozsypaniu podczas rejsu! Jeśli potrafisz, poskładaj słowa i połącz je w pary!

PUR	DU
DEK	GIEL
ROZ	PURA
ŻA	PO
KŁAD	KOLEC

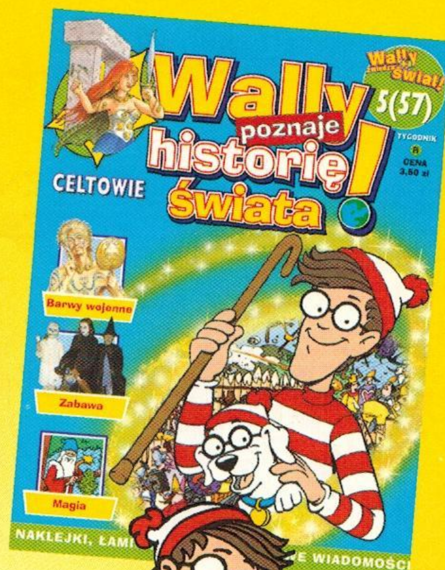
Wykrętas

DWORU KRÓLA SALOMONA NIKT ŚWIETNOŚCIĄ NIE POKONA!



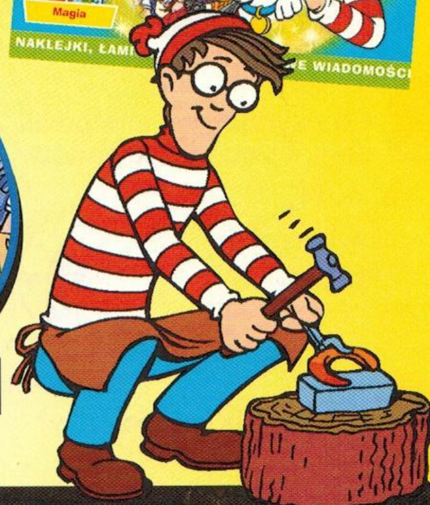
Za tydzień Wally wyrusza do kraju CELTÓW

- PRZYGOTUJEMY SIĘ DO BITWY WRAZ Z CELTYCKIMI WOJOWNIKAMI
- POZNAMY SEKRETY DRUIDÓW
- PRZYŁĄCZYMY SIĘ DO ŚWIĘTA CELTÓW
- DOWIEMY SIĘ WSZYSTKIEGO O WALECZNYCH KOBIETACH





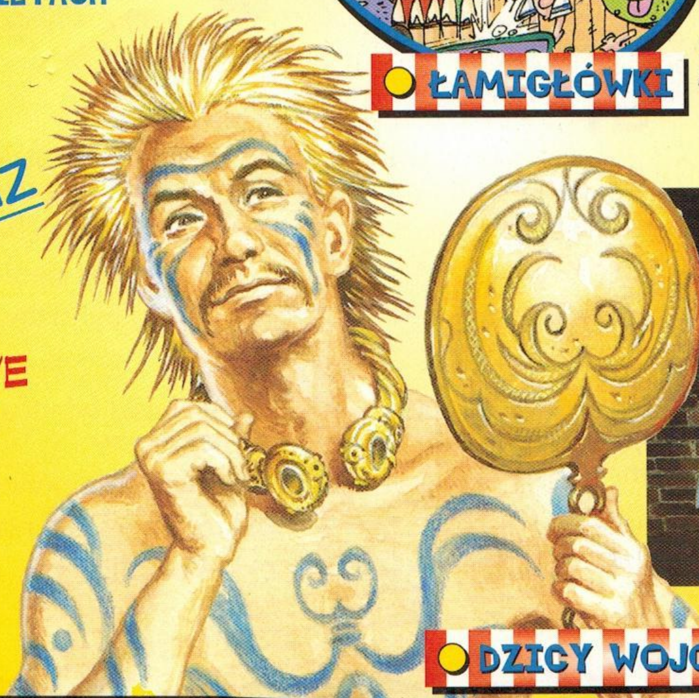
ŁAMIGŁÓWKI



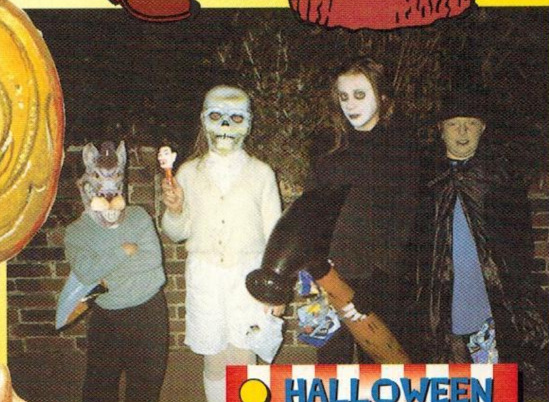
J RINGLAND - TRIP

Oraz

KOLEJNE DARMOWE NAKLEJKI I NOWE ZAGADKI



DZICY WOJOWNICY



HALLOWEEN

Wydawnictwo:
GE Fabbri Phoenix Sp. z o.o.
Adres redakcji: 50-079 Wrocław,
ul. Ruska 41/42
Tel. (071) 344 77 75, fax 344 79 84
Redaktor naczelna: Małgorzata Pędziwiatr
Z-ca red. naczelnej: Violetta Nowakowska
Korekta: Elżbieta Niegoda
Opracowanie graficzne: Jola Kłosowicz
Redaktorzy techniczni: M. Bryjak, A. Kaczmarek
Kolportaż: Andrzej Grzebyk

ISBN 83-910481-1-X,
83-87911-34-8 [cz. 4 (56)]

ATLAS: otrzymasz go w prezencie wraz z numerem pierwszym WALLY POZNAJE HISTORIĘ ŚWIATA. Znajdziesz w nim barwne mapy całego świata, a także nieocenione informacje przydatne do rozwiązywania zadań domowych z historii. Są w nim też obrazki słynnych budowli, zwierząt i mieszkańców wielu krajów.

NAKLEJKI: w każdym zeszycie znajdziesz komplet darmowych naklejek do atlasu. Gdzie je naklejać? To proste! Numer naklejki odpowiada pustej kratce w atlasie. Oprócz ponumerowanych naklejek otrzymasz naklejki z reprezentantami różnych epok. Dostaniesz też zabawne nalepki Wally'ego, które możesz przykleić tam, gdzie chcesz, np. na piórniku.

SEGREGATOR: pierwszy z czterech segregatorów otrzymasz razem z numerem drugim, w którym Wally cofa się w czasy faraonów. Każdy z zeszytów jest dziurkowany, tak więc łatwo wpiąć go do segregatora. Dzięki temu cały zbiór nie będzie się niszczył, a ty szybko znajdziesz potrzebny egzemplarz „Wally'ego".

Historyczny quiz Wally'ego

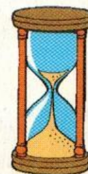


CZY ZNACIE PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI NA PONIŻSZE PYTANIA, WĘDROWCY W CZASIE?

1 Fenicjanie produkowali barwnik z:
a) jagód,
b) żuków,
c) ślimaków.



2 Kto odkrył tajemnicę Samsona?
a) królowa Saby,
b) Dalila,
c) jego matka.



3 Co Asyryjczycy mocowali do kół swoich rydwanów?
a) noże,
b) włócznie,
c) tarany.



4 Salomon został królem, gdy miał:
a) 20 lat,
b) 40 lat,
c) 80 lat.



5 Kim byli prawdziwi mistrzowie w łucznictwie?
a) Fenicjanami,
b) Filistynami,
c) Asyryjczykami.



6 Co badają archeolodzy?
a) skały,
b) starożytne ruiny,
c) owady.

7 Skąd Fenicjanie przywozili cynę?
a) z Egiptu,
b) z Ameryki,
c) z Brytanii.



8 Co stało się Samsonowi, gdy obcięto mu włosy?
a) przeziębił się,
b) stał się silny,
c) był słaby.





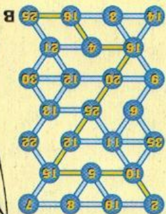
9 Co żeglarze malowali na galerach, by ich chroniło przez złem?
a) tarczę,
b) oko,
c) dudka.

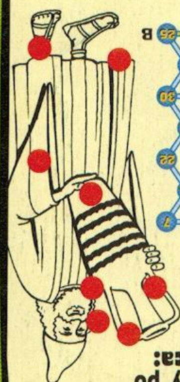


10 Asyryjski władca był nazywany:
a) królem Salomonem,
b) królem wszechrzeczy,
c) królem niczego.

ODPOWIEDZI (NIE PODGLĄDAJ!)

Str. 1: **Szukaj i znajdź:** muszla rozkolca - str. 4, pieczęć kupca - str. 18, Świątynia Salomona - str. 14, kwiat lotosu - str. 13 (9 razy), szklana waza - str. 13, statek handlowy - str. 2.
Str. 3: **Mnóstwo butelek!:** jest ich 19.
Str. 5: **Dziwne wiosła:** horyzont, statek, galera, żeglarz, wiosła, rufa.
Str. 9: **Sokole Oko:** A i D. Str. 10-11: Wally schował się na końcu stada owiec, a wściekły osioł jest na prawo od niego; pierwszy pies znajduje się pod głową osła, drugi obok pani na schodach. Na obrazku jest jeszcze pięć innych gatunków zwierząt. Pan z głową w markizie siedzi na wielbłądzie; jedna pasterska laska jest tuż przy głowie zezłoszczonego osła, a druga nad Wally'm; zupa rybna znajduje się u dołu schodów; szorty i getry powiewają na górze po lewej. Fragment przedstawia bęben z przodu statku. Str. 13: **Na targu:** Dudek jest na środkowym drzewie, Białobrody na lewo od niego; Wally znajduje się na dole po lewej, a Szczek (jego ogon i tylna łapa) na prawo od drzwi, w których stoi Lewus. Str. 14: **Tajemnicza tarcza:** maszyna oblężnicza, drabina, tarcza, rydwan, żołnierz, taran, łucznicy, niewolnicy. Str. 20: **Wytęż wzrok:** 8 różnic pokazaliśmy po prawej. **Kupiecka tajemnica:** rozwiązanie po prawej. **Cenny ładunek:** żagiel, dudek, rozkolec, pokład, purpura. **Co za wiadro!:** Fenicja, handel, statek, kupiec, burta. **Historyczny quiz Wally'ego:** 1-c, 2-b, 3-a, 4-a, 5-c, 6-b, 7-c, 8-c, 9-b, 10-b.





ODPOWIEDZI (NIE PODGLĄDAJ!)

Str. 1: **Szukaj i znajdź:** muszla rozkolca - str. 4, pieczęć kupca - str. 18, Świątynia Salomona - str. 14, kwiat lotosu - str. 13 (9 razy), szklana waza - str. 13, statek handlowy - str. 2.
Str. 3: **Mnóstwo butelek!:** jest ich 19.
Str. 5: **Dziwne wiosła:** horyzont, statek, galera, żeglarz, wiosła, rufa.
Str. 9: **Sokole Oko:** A i D. Str. 10-11: Wally schował się na końcu stada owiec, a wściekły osioł jest na prawo od niego; pierwszy pies znajduje się pod głową osła, drugi obok pani na schodach. Na obrazku jest jeszcze pięć innych gatunków zwierząt. Pan z głową w markizie siedzi na wielbłądzie; jedna pasterska laska jest tuż przy głowie zezłoszczonego osła, a druga nad Wally'm; zupa rybna znajduje się u dołu schodów; szorty i getry powiewają na górze po lewej. Fragment przedstawia bęben z przodu statku. Str. 13: **Na targu:** Dudek jest na środkowym drzewie, Białobrody na lewo od niego; Wally znajduje się na dole po lewej, a Szczek (jego ogon i tylna łapa) na prawo od drzwi, w których stoi Lewus. Str. 14: **Tajemnicza tarcza:** maszyna oblężnicza, drabina, tarcza, rydwan, żołnierz, taran, łucznicy, niewolnicy. Str. 20: **Wytęż wzrok:** 8 różnic pokazaliśmy po prawej. **Kupiecka tajemnica:** rozwiązanie po prawej. **Cenny ładunek:** żagiel, dudek, rozkolec, pokład, purpura. **Co za wiadro!:** Fenicja, handel, statek, kupiec, burta. **Historyczny quiz Wally'ego:** 1-c, 2-b, 3-a, 4-a, 5-c, 6-b, 7-c, 8-c, 9-b, 10-b.

